

Efnahags- og viðskiptaráðuneytið
Sölvhólgötu 7
150 Reykjavík

Reykjavík 21.6 2010.

Vísað er til erindis ráðuneytisins frá 18.6 2010 (EVR10060037/3.1) varðandi tvö dóma Hæstaréttar o.fl.

Eins og fram kemur í dóum Hæstaréttar frá 16.6 s.l. var fjallað um þríþættan ágreining og dómur lagður á þann ágreining og ekki annan. Ágreiningurinn snerist um:

- hvort samningur þeirra væri lánssamningur eða leigusamningur
- hvort hann væri um skuldbindingu í erlendri mynt eða íslenskum krónum, sem bundnar væru gengi erlendra gjaldmiðla
- og hvort slík gengistrygging, væri um hana að ræða, væri heimil að lögum.

Niðurstaða Hæstaréttar um þessi þrjú ágreiningsefni er skýr. Um var að ræða lánssamning í íslenskum krónum sem bundinn var ólögmætri verðtryggingu þ.e. íslensk krónulán voru verðtryggð m.v. gengi erlendra gjaldmiðla.

Í niðurstöðu Hæstaréttar (HRD 153/2010) segir:

„Reglur 13. og 14. gr. laga nr. 38/2001 eru ófrávíkjanlegar, sbr. 2. gr. laganna, og verður því ekki samið um grundvöll verðtryggingar, sem ekki er stoð fyrir í lögum. Fyrnefnd ákvæði í 4. og 7. gr. samnings áfrýjanda og stefnda Jóhanns Rafns um gengistryggingu voru því í andstöðu við þessi fyrirmæli laganna og skuldbinda þau ekki stefndu af þeim sökum.“

Ekki var fjallað um lögmæti þeirra vaxta sem kröfuhafi áskyldi sér.

Í erindi ráðuneytisins er leitað viðhorfa ASÍ til þess hvaða endurgjald skuldarinn skuli greiða fyrir lánið þ.e. við hvaða vexti skuli miða endurgreiðslu þess við eftir að verðtrygging lánsins (gengistrygging) hefur verið metin ólögmæt og óskuldbindandi.

Vaxtaákvæði hins umdeilda lánssamnings gera ráð fyrir vöxtum í samræmi við svokallaða LIBOR vexti af hverri þeirra mynta sem notaðar eru til gengistryggingar, eins og þeir vextir eru á hverjum tíma sbr. 4.mgr. 7.gr. lánssamningsins (HRD 153/2010). Þetta vaxtaákvæði lánssamningsins er lögmætt þ.e. almennt má semja um hvaða almennu vexti sem er og um þetta er ekki fjallað í dóum Hæstaréttar.

ASÍ telur að ákvæði 18.gr. laga um vexti og verðtryggingu nr. 38/2001 eigi ekki við í uppgjörum skuldara og kröfuhafa, hvort sem lán hefur að fullu verið endurgreitt eða einungis að hluta.

Hin ólögmæta verðtrygging (gengistrygging) er ekki „annað endurgjald“ í skilningi laga nr. 38/2001 en draga má þá ályktun m.a. af 1.gr. laganna. Þar segir:

„*Lög þessi gilda um vexti af peningakröfum á sviði fjármunaréttar og á öðrum sviðum réttarins, eftir því sem við getur átt, svo og um annað endurgjald sem áskilið er eða tekið fyrir lánveitingu eða umlíðun skulda.*“

Lög þessi gilda einnig um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár.“

1. mgr. fjallar um vexti og annað endurgjald og 2. mgr. sérstaklega um verðtryggingu. Ljóst er því að um þrjú hugtök er að ræða þ.e. vexti, annað endurgjald og verðtryggingu.

Ákvæði 18.gr. á einungis við um vexti og annað endurgjald¹ og verður ekki beitt að óbreyttu þannig að taki til verðtryggingar jafnvel þó verðtryggingarviðmiðunin hafi reynst andstæð 6. kafla laganna. Við túlkun 18.gr. ber jafnframt að hafa í huga, að um er að ræða sjálfstætt og sérstakt ákvæði sem sett er til varnar skuldara. Varhugavert er því að túlka það svo rúmt að það fel í sér heimild til þess að víkja til hliðar lögmætu vaxtaákvæði lánnssamnings aðila og endurreikna skuldina þ.a. að kröfuhafi bera meira úr býtum en við þrónga túlkun ákvæðisins, skuldara í hag. Í þessu efni má jafnframt vísa til þeirra sjónarmiða sem liggja að baki 3.mgr. c. lið 36.gr. I. 7/1936² þar sem mælt er fyrir um að samning skuli efna sé hann á annað borð efnalegur án þeirra skilmála sem vikið hefur verið til hliðar. Það á við í þeirri réttarstöðu sem Hæstiréttur hefur fjallað um.

Þegar þetta er haft í huga, og jafnframt að lánnssamningur aðila geymir sjálfstætt og lögmætt vaxtaákvæði eins og fyrr segir er það ótvírett mat Alþýðusambands Íslands að við endurreikning þeirra lána sem reyndust bera ólögmæta verðtryggingu beri að leggja umsamda og lögmæta samningsvexti aðila til grundvallar, þ.e. umrædda LIBOR vexti eins og þeir hafa verið og eru á hverjum tíma og að ekki sé heimilt að endurrita skilmála lánsins og taka upp aðra viðmiðun en þar greinir að teknu tilliti til þess að hluta sem Hæstiréttur hefur metið óskuldbindandi.

Virðingarfyllst,

F.f. forseta ASÍ,
Magnús M. Norðahl hrl.,
lögfræðingur ASÍ.

¹ **18. gr.** Ef samningur um vexti eða annað endurgjald fyrir lánveitingu eða umlíðun skulda eða dráttarvexti telst ógildur og hafi endurgjald verið greitt ber kröfuhafa að endurgreiða skuldara þá fíjrhæð sem hann hefur þannig ranglega af honum haft. Við ákvörðun endurgreiðslu skal miða við vexti skv. 4. gr., eftir því sem við getur átt.

² Samningur telst ósanngjarn stríði hann gegn góðum viðskiptaháttum og raski til muna jafnvægi milli réttinda og skyldna samningsaðila, neytanda í óhag. Ef slíkum skilmála er vikið til hliðar í heild eða að hluta, eða breytt, skal samningurinn að kröfu neytanda gilda að öðru leyti án breytinga verði hann efndur án skilmálans.